2026-yil
8-son

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI

ILMIY - METODIK

JURNALI

saen.uz

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
8-son

Bosh muharrir:
Shoumarov G‘ayrat Bahromovich, psixologiya fanlari doktori, akademik

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Qodirov Umarali Do‘stqobilovich, psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Mas’ul kotib:
Muqimov Alisher

Texnik muharrir:
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.

TAHRIR HAY’ATI:

01.00.00 – FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI
Ayupov Shavkat Abdullayevich, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
A’zamov Abdulla, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
Zohidov Erkin A’zamovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

02.00.00 – KIMYO FANLARI
Normaxamatov Nodirali Soxobataliyevich, kimyo fanlar doktori, professor
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, kimyo fanlar doktori, akademik

03.00.00 – BIOLOGIYA FANLARI
Abdurahmonov Ibrohim Yo‘lchiyevich, biologiya fanlari doktori, akademik
Sulaymonov Botirjon Abdushukurovich, biologiya fanlari doktori, akademik

04.00.00 – GEOLOGIYA-MINERALOGIYA FANLARI
Fayziyev Abdulhaq Radjabovich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor
Husanov Sultonboy To‘xtayevich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor

05.00.00 – TEXNIKA FANLARI
Allayev Qahramon Rahimovich, texnika fanlari doktori, akademik
Majidov Inom Urishevich, texnika fanlari doktori, professor
Turobjonov Sadritdin Maxamatdinovich, texnika fanlari doktori, akademik
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

06.00.00 – QISHLOQ XO‘JALIGI FANLARI
Namozov Shodmon Ergashovich, qishloq xo‘jaligi fanlari doktori, akademik
Shoumarov Hikmat Bahromovich, qishloq xo‘jaligi fanlari nomzodi, professor

07.00.00 – TARIX FANLARI
Ziyo Azamat Hamid o‘g‘li, tarix fanlari doktori, akademik
Sagdullayev Anatoliy Sagdullayevich, tarix fanlari doktori, akademik
Yusupova Diloram Yunusovna, tarix fanlari doktori, akademik

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI
Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, iqtisod fanlari doktori, akademik
Musayev Behzod Anvarovich, iqtisod fanlari nomzodi
To‘xliyev Nurislom, iqtisod fanlari doktori, akademik
G‘ulomov Saidahror Saidahmedovich, iqtisod fanlari doktori, akademik

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
8-son

09.00.00 – FALSAFA FANLARI
Nazarov Qiyom Normirzayevich, falsafa fanlari doktori, professor
Saifnazarov Ismoil Saifnazarovich, falsafa fanlari doktori, professor

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI
Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor
Sirojiddinov Shuhrat Samariddinovich, filologiya fanlari doktori, akademik
Xidirov Rajab Gulmatovich, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (Tojikiston)

11.00.00 – GEOGRAFIYA FANLARI
Nigmatov Asqar Nigmatullayevich, geografiya fanlari doktori, professor
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, geografiya fanlari doktori, professor

12.00.00 – YURIDIK FANLAR
Rustamboyev Mirzayusuf Hakimovich, yuridik fanlar doktori, professor
Saidov Akmal Xolmatovich, yuridik fanlar doktori, akademik
Xolmo'minov Jumanazar Toshtemirovich, yuridik fanlar doktori, professor
Qodirov Bobiromon Bekmurodovich, yuridik fanlar doktori, professor

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI
Djurayev Risboy Haydarovich, pedagogika fanlari doktori, akademik
Ibraimov Xolboy, pedagogika fanlari doktori, akademik
Musurmonova Oynisa, pedagogika fanlari doktori, professor
Umarov Bahrom Norboyevich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

14.00.00 – TIBBIYOT FANLARI
Akilov Xabibulla Ataullayevich, tibbiyot fanlari doktori, professor
Nazirov Feruz Gafurovich, tibbiyot fanlari doktori, akademik

15.00.00 – FARMATSEVTIKA FANLARI
Abdullabekova Viloyat Nurillabekovna, farmatsevtika fanlari doktori, professor
Tulaganov Abduqodir Abdurahmonovich, farmatsevtika fanlari doktori, professor

16.00.00 – VETERINARIYA FANLARI
Daminov Asadullo Suvonovich, veterinariya fanlari doktori, professor
Jabborov Shuhrat Abdumajidovich, veterinariya fanlari doktori, professor
G'afurov Aktam G'afurovich, veterinariya fanlari doktori, professor

17.00.00 – SAN'ATSHUNOSLIK FANLARI
Ahmedova Nigora Rahimovna, sanatshunoslik fanlari doktori, professor
Hakimov Akbar Abdullayevich, san'atshunoslik fanlari doktori, akademik

18.00.00 – ARXITEKTURA
Nozilov Dodo Avazovich, arxitektura fanlari doktori, professor
Uralov Axtam Sindarovich, arxitektura fanlari doktori, professor

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI
Abdusamatov Hasanboy Usmonjon o'g'li, psixologiya fanlari doktori, professor
Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor
Karimova Vasila Mamanosirovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Halimova Mashraboy Vohidovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Lazar Drajeta, psixologiya fanlari doktori, professor, Belgrad, Serbiya
Karpinskiy Konstantin Viktorovich, psixologiya fanlari doktori, professor, Grodno, Belarussiya
Suletbayeva Ella Serikbayevna, psixologiya fanlari doktori, dotsent

22.00.00 – SOTSIOLOGIYA FANLARI
Bekmurodov Mansur Bobomurodovich, sotsiologiya fanlari doktori, professor
Toshmuhamedova Dilorom Gafurdjanovna, sotsiologiya fanlari doktori

23.00.00 – SIYOSIY FANLAR
Fayzullayev Alisher Omonullayevich, siyosiy fanlar doktori, professor
Hasanov Otabek Abdurashidovich, siyosiy fanlar doktori
Paxrutdinov Shukritdin Ilyasovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Omonov Baxtiyor Axtamovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Quronboyev Qahramon Qo'chqorovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Avazov Komil Xolliyevich, siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori

24.00.00 – ISLOMSHUNOSLIK FANLARI
Ibrohimov Ne'matulla, filologiya fanlari doktori, akademik
Islomov Zohidjon Mahmudovich, filologiya fanlari doktori, professor

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
8-son

UDK: 378.147:37.013.77

Abdurahmonova Mohinur Abdisodiq qizi,
Xalqaro innovatsion universiteti
pedagogika yo‘nalishi 1-bosqich magistranti

BO‘LAJAK MUTAXASSISLARNING DIDAKTIK KOMPETENSIYASINI MUSTAQIL TA’LIM ASOSIDA RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak mutaxassislarning didaktik kompetensiyasini mustaqil ta’lim orqali rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari, pedagogik imkoniyatlari va amaliy mexanizmlari tahlil qilingan. Zamonaviy ta’lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning ustuvor ahamiyat kasb etishi bo‘lajak mutaxassislarning mustaqil ta’lim faoliyatini samarali tashkil etishni taqozo etmoqda. Tadqiqot davomida didaktik kompetensiyaning tarkibiy tuzilishi, mustaqil ta’limning pedagogik imkoniyatlari hamda uni rivojlantirish metodikasi ilmiy jihatdan asoslandi. Olingan natijalar mustaqil ta’limning bo‘lajak mutaxassislarning kasbiy va didaktik tayyorgarligini takomillashtirishda muhim omil ekanligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: didaktik kompetensiya, mustaqil ta’lim, kompetensiyaviy yondashuv, bo‘lajak mutaxassis, kasbiy tayyorgarlik, pedagogik texnologiyalar, refleksiya, innovatsion ta’lim.

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ ДИДАКТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ НА ОСНОВЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация. В статье анализируются теоретико-методологические основы, педагогические возможности и практические механизмы развития дидактической компетентности будущих специалистов посредством самостоятельного обучения. В условиях современного образования, характеризующегося усилением роли компетентностного подхода, особую актуальность приобретает эффективная организация самостоятельной учебной деятельности будущих специалистов. В ходе исследования научно обоснованы структура дидактической компетентности, педагогические возможности самостоятельного обучения и методика её развития. Полученные

результаты показали, что самостоятельное обучение является важным фактором совершенствования профессиональной и дидактической подготовки будущих специалистов.

Ключевые слова: дидактическая компетентность, самостоятельное обучение, компетентностный подход, будущий специалист, профессиональная подготовка, педагогические технологии, рефлексия, инновационное обучение.

METHODOLOGY FOR DEVELOPING THE DIDACTIC COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS THROUGH INDEPENDENT LEARNING

Abstract. This article analyzes the theoretical and methodological foundations, pedagogical potential, and practical mechanisms for developing the didactic competence of future specialists through independent learning. In the context of modern education, where the competency-based approach is becoming increasingly important, the effective organization of independent learning activities of future specialists is of particular relevance. The study scientifically substantiates the structure of didactic competence, the pedagogical potential of independent learning, and the methodology for its development. The findings demonstrate that independent learning is an important factor in improving the professional and didactic preparation of future specialists.

Keywords: didactic competence, independent learning, competency-based approach, future specialist, professional training, pedagogical technologies, reflection, innovative education.

Kirish. Jahon ta’lim tizimida yuz berayotgan integratsion jarayonlar, raqamli transformatsiya va innovatsion rivojlanish oliy ta’lim oldiga zamonaviy kasbiy talablarga javob beradigan, mustaqil fikrlaydigan, o‘z faoliyatini samarali rejalashtira oladigan va kasbiy vaziyatlarda maqbul qarorlar qabul qila oladigan mutaxassislarni tayyorlash vazifasini qo‘ymoqda. Ayniqsa, pedagogik faoliyat bilan bog‘liq kasblarda mutaxassisning nafaqat nazariy bilimlarga, balki ularni amaliy faoliyatda qo‘llash, ta’lim jarayonini loyihalash, tashkil etish, boshqarish va natijalarini baholashga doir kompetensiyalarga ega bo‘lishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, bo‘lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalari tarkibida didaktik kompetensiyani shakllantirish va rivojlantirish dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi.

Didaktik kompetensiya mutaxassisning ta’lim jarayonini maqsadga muvofiq loyihalash, uning mazmuni va metodlarini tanlash, ta’lim oluvchilarning bilish faoliyatini tashkil etish, o‘quv natijalarini baholash hamda pedagogik faoliyatni tahlil qilish va takomillashtirish bilan bog‘liq bilim, ko‘nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmuini anglatadi. Mazkur kompetensiya pedagogik faoliyatning samaradorligini belgilovchi asosiy kasbiy ko‘rsatkichlardan biri bo‘lib, ayniqsa

bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligida alohida o‘rin tutadi. Chunki pedagogning didaktik imkoniyatlari qanchalik rivojlangan bo‘lsa, uning ta’lim jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etish, turli pedagogik vaziyatlarga moslashish va ta’lim oluvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkoniyatlari shunchalik kengayadi.

So‘nggi yillarda oliy ta’lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning keng qo‘llanilishi talabaning mustaqil o‘quv faoliyatiga bo‘lgan talabni ham kuchaytirmoqda. Mustaqil ta’lim talabaning tayyor bilimlarni o‘zlashtirishi bilangina cheklanmay, yangi bilim va ma’lumotlarni mustaqil izlash, ularni saralash, tahlil qilish, umumlashtirish, amaliy vaziyatlarda qo‘llash va o‘z faoliyati natijalarini baholash imkonini beradigan faoliyat sifatida namoyon bo‘ladi. Shu jihatdan mustaqil ta’lim bo‘lajak mutaxassislarning didaktik kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirish uchun qulay pedagogik muhit yaratadi.

Mustaqil ta’lim jarayonida talaba o‘z faoliyatining subyekti sifatida namoyon bo‘ladi. U o‘quv maqsadini anglaydi, faoliyatini rejalashtiradi, zarur manbalarni izlaydi, olingan ma’lumotlarni tahlil qiladi va natijalarni baholaydi. Bunday faoliyat didaktik kompetensiyaning kognitiv, motivatsion, operatsion va refleksiv jihatlarini birgalikda rivojlantirish imkonini beradi. Ayniqsa, zamonaviy raqamli texnologiyalarning ta’lim jarayoniga keng kirib kelishi mustaqil ta’limning mazmuni va imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirmoqda. Elektron ta’lim resurslari, raqamli kutubxonalar, masofaviy ta’lim platformalari va interaktiv vositalar talabaning individual ta’lim trayektoriyasini shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Pedagogika nazariyasida mustaqil ta’lim va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish masalalari ko‘plab tadqiqotchilar tomonidan o‘rganilgan. Biroq bo‘lajak mutaxassislarning didaktik kompetensiyasini aynan mustaqil ta’limning mazmuni, shakllari va metodlari asosida tizimli rivojlantirish masalasi o‘zining ilmiy-amaliy ahamiyatini saqlab qolmoqda. Shu sababli mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi bo‘lajak mutaxassislarning didaktik kompetensiyasini mustaqil ta’lim asosida rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash hamda uni tashkil etishning samarali metodik yondashuvlarini asoslashdan iborat.

Metodologiya. Tadqiqot kompetensiyaviy, tizimli, faoliyatga yo‘naltirilgan va shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvlar asosida olib borildi. Ushbu yondashuvlar bo‘lajak mutaxassisning didaktik kompetensiyasini alohida bilim yoki ko‘nikma sifatida emas, balki o‘zaro bog‘liq tarkibiy qismlardan tashkil topgan yaxlit kasbiy sifat sifatida o‘rganish imkonini berdi. Tadqiqotning nazariy-metodologik asosini pedagogika, psixologiya, didaktika va kasbiy ta’lim sohasidagi ilmiy qarashlar tashkil etdi.

Tadqiqot davomida ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tizimlashtirish, umumlashtirish, modellashtirish, pedagogik kuzatuv va refleksiv tahlil metodlaridan foydalanildi. Ilmiy manbalarni o‘rganish orqali didaktik kompetensiyaning mazmuni, tarkibiy tuzilishi va uni rivojlantirishning pedagogik

shart-sharoitlari aniqlandi. Qiyosiy tahlil asosida mustaqil ta'limning an'anaviy va zamonaviy shakllari hamda ularning kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi imkoniyatlari ko'rib chiqildi.

Tadqiqot jarayonida didaktik kompetensiyaning asosiy tarkibiy qismlari sifatida motivatsion, kognitiv, operatsion va refleksiv komponentlar ajratib olindi. Har bir komponentning mazmuni mustaqil ta'lim faoliyati bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilindi. Shuningdek, mustaqil ta'limni tashkil etishning individual, juftlikdagi, guruhli va loyiha asosidagi shakllari hamda ularning didaktik kompetensiyani rivojlantirishdagi imkoniyatlari o'rganildi.

Tadqiqot metodikasini ishlab chiqishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining mazmuni talabalarning kasbiy ehtiyojlari va tayyorgarlik darajasiga mos bo'lishi, topshiriqlar reproduktiv emas, balki izlanish, muammoli vaziyatni hal etish va ijodiy yondashuvni talab qilishi zarurligiga e'tibor qaratildi. Shu asosda mustaqil ta'lim jarayonini diagnostik, motivatsion, faoliyatga yo'naltirilgan va refleksiv bosqichlarda tashkil etish taklif qilindi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari didaktik kompetensiya bo'lajak mutaxassisning kasbiy tayyorgarligini belgilovchi muhim komponentlardan biri ekanligini ko'rsatdi. Mazkur kompetensiya ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun zarur bo'lgan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, kasbiy motivatsiya va o'z faoliyatini baholash qobiliyatining o'zaro integratsiyasini ifodalaydi.

Tahlillar asosida didaktik kompetensiyaning to'rtta asosiy komponenti aniqlandi. Birinchi komponent – motivatsion komponent bo'lib, u bo'lajak mutaxassisning pedagogik faoliyatga qiziqishi, kasbiy rivojlanishga ehtiyoji, mustaqil bilim olishga intilishi va o'z kasbiy imkoniyatlarini takomillashtirishga bo'lgan ichki motivatsiyasini qamrab oladi. Mustaqil ta'lim jarayonida talabaning o'z oldiga aniq maqsad qo'yishi va ushbu maqsadga erishish yo'lini mustaqil belgilashi motivatsion faollikning oshishiga xizmat qiladi.

Ikkinchi komponent – kognitiv komponent bo'lib, pedagogika, didaktika, metodika, ta'lim texnologiyalari va o'quv jarayonini tashkil etish qonuniyatlariga oid bilimlarni o'z ichiga oladi. Mustaqil ta'lim orqali ilmiy adabiyotlar, elektron manbalar va metodik materiallarni o'rganish talabalarning nazariy bilimlarini kengaytirish bilan birga, ularni turli manbalardan olingan ma'lumotlarni tanqidiy tahlil qilishga ham o'rgatadi.

Uchinchi komponent – operatsion komponent bo'lib, ta'lim jarayonini rejalashtirish, maqsad va vazifalarni belgilash, metod va vositalarni tanlash, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish hamda ta'lim natijalarini baholash kabi amaliy ko'nikmalarni qamrab oladi. Mustaqil topshiriqlar, pedagogik vaziyatlarni modellashtirish, dars ishlanmalari va metodik loyihalar tayyorlash ushbu komponentning rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

To'rtinchi komponent – refleksiv komponent bo'lib, mutaxassisning o'z faoliyati va erishgan natijalarini tahlil qilishi, xatolarini aniqlashi, faoliyatiga baho berishi va keyingi rivojlanish yo'nalishlarini belgilashi bilan tavsiflanadi. Refleksiv

faoliyat mustaqil ta'limning muhim tarkibiy qismi bo'lib, talabaning o'z ta'lim jarayoniga ongli munosabatini shakllantiradi.

Mustaqil ta'lim orqali didaktik kompetensiyani rivojlantirishning birinchi bosqichi diagnostik bosqich sifatida belgilandi. Ushbu bosqichda talabalarning mavjud bilimlari, pedagogik ko'nikmalari, mustaqil ishlash tajribasi va didaktik kompetensiyasining shakllanganlik darajasi aniqlanadi. Diagnostika natijalari keyingi bosqichlarda beriladigan topshiriqlarning mazmuni va murakkablik darajasini belgilash uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Ikkinchi bosqich – motivatsion bosqich. Unda talabalarga mustaqil ta'limning kasbiy rivojlanishdagi ahamiyati tushuntiriladi, ularning kasbiy qiziqishlari va ehtiyojlari hisobga olinadi. Kasbiy vaziyatlarga asoslangan topshiriqlar, muammoli savollar va amaliy misollardan foydalanish talabalarning mustaqil faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Uchinchi bosqich – faoliyatga yo'naltirilgan bosqich bo'lib, bunda talabalar bevosita mustaqil topshiriqlarni bajaradilar. Ilmiy va metodik adabiyotlarni o'rganish, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, dars loyihalarini ishlab chiqish, interfaol metodlarni tanlash, kichik loyihalar tayyorlash va ta'limiy materiallar yaratish kabi faoliyat turlaridan foydalaniladi. Mazkur bosqichda nazariy bilimlarning amaliy faoliyat bilan bog'lanishi ta'minlanadi.

To'rtinchi bosqich – refleksiv bosqich bo'lib, bunda talabalar bajarilgan topshiriqlar, erishilgan natijalar va yuzaga kelgan qiyinchiliklarni tahlil qiladilar. O'z-o'zini baholash, o'zaro baholash, refleksiv kundalik yuritish yoki elektron portfolio shakllantirish kabi vositalar talabaning o'z faoliyatini anglashiga yordam beradi.

Tadqiqot tahlillari mustaqil ta'lim samaradorligi, avvalo, uning mazmuni va tashkil etilish sifatiga bog'liqligini ko'rsatdi. Agar mustaqil topshiriqlar faqat tayyor ma'lumotlarni qayta bayon qilishga yo'naltirilsa, ularning kasbiy kompetensiyani rivojlantirish imkoniyati cheklanadi. Aksincha, muammoli, amaliy, tadqiqotga yo'naltirilgan va ijodiy topshiriqlar talabaning mustaqil fikrlashi, qaror qabul qilishi va pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Muhokama. Zamonaviy oliy ta'lim tizimida mustaqil ta'lim talabaning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim pedagogik vositalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ta'lim jarayonida talabaning faolligi va mas'uliyatini oshirish, o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojini shakllantirish hamda kasbiy faoliyatga yaqin amaliy vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish mustaqil ta'limning asosiy imkoniyatlaridan hisoblanadi.

An'anaviy ta'lim jarayonida talaba ko'pincha tayyor bilimlarni qabul qiluvchi sifatida ishtirok etsa, mustaqil ta'limda u bilimlarni izlovchi, tahlil qiluvchi, tizimlashtiruvchi va amaliyotga tatbiq etuvchi faol subyektga aylanadi. Bu holat didaktik kompetensiyaning rivojlanishi uchun muhim shart hisoblanadi. Chunki bo'lajak mutaxassis kelgusidagi kasbiy faoliyatida tayyor metodik ko'rsatmalarni

takrorlash bilan cheklanib qolmasdan, muayyan pedagogik vaziyatdan kelib chiqib, ta'lim maqsadiga mos metod, vosita va faoliyat shaklini mustaqil tanlay olishi kerak.

Mustaqil ta'limning didaktik kompetensiyani rivojlantirishdagi yana bir muhim jihati nazariya va amaliyot o'rtasidagi bog'liqlikni ta'minlashdan iborat. Talaba pedagogik adabiyotlarni o'rganish bilan bir qatorda, o'zlashtirgan nazariy bilimlarini dars loyihasi, pedagogik vaziyat, metodik ishlanma yoki amaliy topshiriq orqali sinab ko'radi. Natijada bilimlar amaliy ko'nikmaga, amaliy ko'nikmalar esa kasbiy kompetensiyaga aylanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi mustaqil ta'limning imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Elektron ta'lim platformalari, raqamli kutubxonalar, videodarslar, virtual seminarlar va interaktiv resurslar talabalarga ta'lim materiallaridan istalgan vaqtda foydalanish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli muhitda axborot hajmining ortib borishi talabalardan axborotni tanlash, uning ishonchliligini baholash va turli manbalarni qiyosiy tahlil qilish ko'nikmalarini ham talab etadi. Demak, raqamli mustaqil ta'lim didaktik kompetensiya bilan bir qatorda axborot va raqamli kompetensiyalarning rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

Biroq mustaqil ta'limni talabaning o'z holiga tashlab qo'yilgan faoliyati sifatida tushunish maqsadga muvofiq emas. Uning samaradorligi o'qituvchining metodik rahbarligi, aniq topshiriqlar berishi, maslahat va teskari aloqani yo'lga qo'yishi bilan bevosita bog'liq. O'qituvchi mustaqil ta'lim jarayonida tayyor bilim beruvchi emas, balki talabaning faoliyatini yo'naltiruvchi, zarur metodik yordam ko'rsatuvchi va rivojlanish natijalarini baholovchi subyekt sifatida ishtirok etadi.

Shuningdek, mustaqil ta'limni tashkil etishda topshiriqlarning individual xususiyatlarga mosligi muhim ahamiyatga ega. Talabalarning tayyorgarlik darajasi, qiziqishlari va kasbiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda tabaqalashtirilgan topshiriqlarni ishlab chiqish ularning mustaqil faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Ayniqsa, loyiha, tadqiqot, keys, muammoli vaziyat va ijodiy topshiriqlardan foydalanish talabalarning faqat bilimlarini emas, balki amaliy va refleksiv ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Shu nuqtayi nazardan, didaktik kompetensiyani mustaqil ta'lim asosida rivojlantirish uzluksiz, bosqichma-bosqich va tizimli jarayon sifatida tashkil etilishi lozim. Mazkur jarayon auditoriya mashg'ulotlari bilan chegaralanmay, talabaning mustaqil izlanishi, amaliy faoliyati, pedagogik tajribasi va o'z-o'zini rivojlantirish jarayonlari bilan uzviy bog'lanishi zarur.

Xulosa. Tadqiqot natijalari bo'lajak mutaxassislarning didaktik kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'lim muhim pedagogik vosita ekanligini ko'rsatdi. Mustaqil ta'lim talabaning bilimlarni izlash, tahlil qilish, umumlashtirish va amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini kengaytirib, uning kasbiy faoliyatga tayyorgarligini kuchaytiradi.

Didaktik kompetensiyaning motivatsion, kognitiv, operatsion va refleksiv komponentlari o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, ularning izchil rivojlanishi bo'lajak

mutaxassisning kasbiy kompetentligini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu asosda taklif etilgan diagnostik, motivatsion, faoliyatga yo‘naltirilgan va refleksiv bosqichlardan iborat metodik yondashuv mustaqil ta’limni maqsadli va tizimli tashkil etish imkonini beradi.

Mustaqil ta’lim samaradorligini oshirish uchun topshiriqlarni kasbiy faoliyatga yo‘naltirish, muammoli va ijodiy xarakterdagi vazifalardan foydalanish, individual ta’lim ehtiyojlarini hisobga olish hamda muntazam teskari aloqani ta’minlash muhimdir. Raqamli ta’lim vositalaridan oqilona foydalanish esa mustaqil faoliyatning mazmuni va shakllarini kengaytirib, talabalarning zamonaviy axborot muhitida ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga imkon beradi.

Umuman olganda, didaktik kompetensiyani mustaqil ta’lim asosida rivojlantirish bo‘lajak mutaxassislarni zamonaviy pedagogik faoliyatga tayyorlashning samarali yo‘nalishlaridan biridir. Mazkur yondashuvni oliy ta’lim amaliyotiga izchil tatbiq etish talabalarning kasbiy mustaqilligi, pedagogik fikrlashi va o‘z faoliyatini refleksiv baholash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Kelgusida mustaqil ta’lim asosida didaktik kompetensiyani baholash mezonlarini takomillashtirish, raqamli ta’lim vositalarining imkoniyatlarini kengaytirish hamda sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslarini ishlab chiqish ushbu yo‘nalishdagi istiqbolli tadqiqotlardan biri sifatida qaralishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Muslimov N.A. Kasb ta’limi o‘qituvchilarini kasbiy shakllantirishning nazariy-metodik asoslari. – Toshkent: Fan, 2007.
2. Tolipov O‘.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2006.
3. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2018.
4. Ishmuhamedov R.J. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Iste’dod, 2017.
5. Sayidahmedov N.S. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016.
6. Зимняя И.А. Ключевые компетенции как результат современного образования. – Москва, 2014.
7. Хуторской А.В. Компетентностный подход в образовании. – Москва: Эйдос, 2015.
8. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология. – Москва: Академия, 2018.
9. Кларин М.В. Инновационные модели обучения. – Москва: Просвещение, 2019.

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
8-son

Muassis - "FAN VA INNOVATSIYA YANGILIKLARI" MCHJ
Jurnal hamkori - «PROFI UNIVERSITY»

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 24-may kuni № 454068-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Jurnal 2024-yilda tashkil etilgan, 1 oyda bir marta o'zbek, tojik, qozoq, qirg'iz, qoraqalpoq, rus va ingliz tillarida nashr etiladi.

Tahririyat manzili: 190110, Toshkent shahri Uchtepa tumani, Bog'iston MFY, 14-mavze, 8-uy.

Telefonlar: +998 90 749 00 00
+998 7
+998 91 902 05 01
E-mail: saen_2024@mail.ru
Jurnal sayti: www.saen.uz
Telegram kanali: **https://t.me/saen_2024**

Maqolada keltirilgan fakt va ma'lumotlarning to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldirlar.

"Fan va ta'lim yangiliklari" ilmiy-amaliy jurnali Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining qarori (25.08.2025 y., №374/5) bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

ISSN: 3093-8694